

СТАНОВИЩЕ

БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ	
ИНСТИТУТ ЗА ИСТОРИЧЕСКИ ИЗСЛЕДВАНИЯ	
Изходен №	Дата
160/28.02.2017	2017 г.
Въвеждащ	Дата
	2017 г.
Соб. архив, ул. Шипченски проход № 52, бл. 17	
Тел: 02/979 21 95; факс: 02/879 21 91	

на акад. проф. д.и.н. Георги Георгиев Марков

за научната продукция на доц. д.и.н. Манчо Ангелов Веков, единствен кандидат по обявения от Института за исторически изследвания при БАН (ДВ, бр. 83 от 21. 10. 2016) конкурс за заемане на академичната длъжност „професор“ в професионално направление 2.2. „История и археология“, научна специалност 05.03.21 „Документалистика, архивистика и палеография (включително историография и източникознание)“ с научна проблематика „Генеалогия и историческа метрология“

Кандидатът по този конкурс доц. М. Веков е дългогодишен сътрудник в Секцията „Помощни исторически науки и информатика“, който е добре познат на колегите със своята разнообразна научна и научно експертна дейност. Икономист по образование и историк по професия, той се изявява като утвърден учен в областта на историческата метрология, документалистиката и историографията. Нещо повече, доц. М. Веков навлезе и бързо се разви и в генеалогията, с което даде пример за така необходимата междудисциплинност при изследванията.

Прави впечатление богатата научна продукция, с която кандидатът на явява на обявения конкурс. Той е автор на 4 монографии (2 под печат), 46 студии и статии, 24 рецензии и отзива. Дисертационните трудове за придобиване на научните степени „доктор по история“ и „доктор на историческите науки“ са в областта на историческата метрология съответно: „Метричната система в България. Метрични реформи и метрологична дейност XVIII – XX век“; „Европейската историческа метрология в България. Историография и изворознание“ (под печат). Отделно през 2010 г. на немски език е издадена „Историческата метрология в България XV – XX век. Теоретични и практически аспекти“. Това говори за наличие на системност и в работата на автора, който последователно развива своите научни идеи.

Макар и да не се изисква изрично от Закона, доц. М. Веков представя хабилитационен труд на тема „Българската генеалогия в годините на прехода (1990 – 2015). Историографски и наукометрични аспекти“ в обем от 560 к. с., по която е обнародвал 40 студии и статии, а монографията е под печат. Още в Увода авторът обосновава актуалността на темата, като обяснява двата вида „измерване“ в изследването. Първият е съобразен с правилата на наукометрията, за да разкрие тенденциите на последователното развитие в тази област на знанието. Вторият вид е базиран на първия и дава възможност да се очертаят слабо развитите или неразвитите направления в генеалогията, за да допринесат за

усъвършенстването на методологията. Вярно е изтъкнато, че поддържайки родовата памет, родословията съхраняват и народната памет.

В Първа глава доц. М. Веков привежда доводи и доказателства относно необходимостта на „науката за рода“. До 1989 г. тя е пренебрегвана като „буржоазна наука“, а всъщност е започнала като изследване на благородническото потекло в Западна и Средна Европа. Авторът пише за родословието като „разкопка в личната памет“, обаче с право подчертава, че в съвкупността си родословията стават „градивен елемент на колективната памет – национално, родова, на социалната група“. Той вярва, че родословията могат да бъдат един от ключовете за избор на нов социален модел (с. 30).

„Теоретичният поглед“ се отразява във Втора глава, разкривайки произхода на генеалогията като потребност на човека да знае откъде идва и накъде отива. Дългият път на родознанието от народните предания към писмените свидетелства е проследен в неговите основни етапи и чрез главните му представители. Според автора то се „родее“ най-вече с историческата наука, поради което методологията му носи основните характеристики на методологията на историята (с. 35). За него генеалогията е призвана да предава систематизирано от поколение на поколение „живия опит на хората във всички сфери на духовната култура и обществената практика“. Методологията се разглежда като „постоянен диалог“ между методологичните резултати и изследователя (с. 38).

Историографската и наукометричната характеристика на генеалогията в българската периодика е направена в Трета глава върху широка база от данни, съпоставени и изобразени чрез схеми и диаграми. В центъра са поставени публикациите в сп. „Родознание“, печатният орган на Българската генеалогична федерация, направени в продължение на 20 години. За пръв път се прави „наукометрична фотография“ на списание в областта на генеалогията, а количественият анализ е принос и в световната генеалогична продукция.

Първото и единственото по рода си у нас периодично издание с предметна област генеалогията е не само печатна трибуна на всички родопроучватели в страната, но и техен организационен информатор. По неговите страници се изявяват освен професионалисти и любители, към които авторът проявява разбираемо снизхождение. Авторите са разделени по пол, възраст и образование, като се появява възможност и за моделиране на бъдещото им развитие. Израстването трае с години, което изисква въодушевление и търпение. Родословията се проследяват и извън границите на българската държава. Доц. М. Веков препоръчва с основание да се привличат повече автори – наши и чуждестранни специалисти по теория и методология на генеалогията. За „избистряне“ на издателската стратегия би могло да помогне провеждането на анкета с автори и читатели, с клубовете на федерацията, за „обратна връзка“ с техните

въпроси и проблеми (с. 91). Достойно е оценена ролята на редакторите на сп. „Родознание“, без чиито усилия то не би просъществувало в трудните условия на пазарната икономика.

Българската генеалогична книжнина е анализирана в Четвърта глава, като се започва с многобройните селищни истории, които съдържат значима генеалогическа информация. С родословно дърво са представени родоначалниците и техните поколения до ден днешен. Не са пропуснати старите снимки и пощенските картички, като „посредник на образи и информация за родното и чуждестранното краезнание“. Според оценката на автора книжнината, посветена на отделните родове, „също бележи динамика“ през изследвания период. Живненият път започва естествено с описание на селището, откъдето е родом родоначалникът – родовият корен, но предмет на изследване са животът и делата на членовете на рода (с. 171). Животописите на известни личности са със столетна традиция и доц. М. Веков рецензира старателно, а и подробно някои от тях.

Авторът условно разграничава три типа – селищни истории с родословни данни, родословни монографии и персоналии, в които се откриват неизвестни или малко известни факти, обнародват се писмени, вещественни и устни извори, които остават „незрими“ за историка или специалисти от другите хуманитарни науки, както и за генетиката. Те показват микросвета на предци и потомци от даден род или множество родове селище. В своята съвкупност обаче се превръщат в богата и разностранна емпирична база данни за обобщаващите изследвания, за разкриване на „интимни детайли“ от микросвета и народопсихологията (с. 251).

В Пета глава доц. М. Веков посочва какво е необходимо да се направи още за развитието на генеалогията в България, чийто предмет е аргументираното описание на „жизнената сграда“ на рода, на предците и потомците, в съответния „социален ден“, в неговото конкретно историческо време и географско пространство. Бъдещето се вижда в интердисциплинарното обогатяване чрез: ономастика и топонимия; историческа хронология; историческа метрология; история на науката и техниката; изворознание; етнография и фолклористика; археография; народопсихология. Авторът предлага да бъде разширена „генеалогичната диаспора“, като разселване на българите и като чуждестранно родознание (с. 330).

В Заключението на труда доц. М. Веков ратува за разпространението на генеалогията и за засилване на обратната научна връзка с множество области на знанието. Според него това се определя от „самата познавателна функция на науката за рода – да разкрива биологичната даденост и социалната обусловеност в живота на конкретния род“ (с. 380). Той ратува за засилване на експертното начало в помощ на държавните

институции, без да се слага равенство между потребителските групи на генеалогичните резултати.

Научно-приложния характер на реабилитационния труд ще бъде полезен за тласъка на генеалогията по верния път. Направеният за пръв път историографски и наукометричен анализ на развитието на „науката за рода“ ще допринесе за съхраняването на духовното наследство на родствените поколения. Родословните анализи се проектират върху социалния фон на съответната историческа епоха и в нейната среда. Основателно е настояването да се изучава генеалогията във висшите училища, като „духовен мост“ между поколенията.

Накрая искам да изтъкна ценното съдържание на документалния сборник „Докладва „Наследник“? Донесенията на българския пълномощен министър в СССР Иван Стаменов (1940 – 1944)“, който предоставя възможност за нов поглед върху международните отношения на Царство България през Втората световна война. Самият обективен начин на съставяне разширява кръгозора на историка относно съдбовни събития с много натрупани политически наслоения.

От написаното по-горе се надявам, че е станало ясно, че пред нас е един утвърден учен, който напълно заслужава по-нататъшното издигане в научната кариера. Ето защо ще гласувам убедено, а и ще препоръчам на членовете на уважаемото Научно жури, както и на Научния съвет на Института за исторически изследвания при БАН, също да гласуват за избирането на кандидата доц. д.и.н. Манчо Ангелов Веков на академичната длъжност „професор“ в професионално направление 2.2 „История и археология“, научна специалност 05.03.21 „Документалистика, архивистика и палеография (включително историография и източникознание)“ с научна проблематика „Генеалогия и историческа метрология“.

26 февруари 2017 г.
Ст. София

Написал Становището:
акад. Георги Марков